

1842

We vervolgen ons verhaal over de gebeurtenissen te Gent en zijn thans gekomen in 1842. We beginnen met een vrolijke noot : een bericht uit de Gazette van Gend van 9.1.1842. "Als een tour-de-force ter zaeke van gastronomie mogen we melden, dat den waker der Burgstraat alhier eergisteren door den Heer ledertouwer Demolie met een steen pataters, een pond gesmolten boter, zes schelvischen en clauwaert (bier) naar discretie getracteerd is geweest en dit alles spoedig binnengespeeld heeft".

Vooraf willen we het politiek gebeuren behandelen. Burgemeester Jozef Van Crombrugghe, opnieuw benoemd op 26 januari 1840, overleed op 10 maart 1842. Hij werd begraven te Sint-Martens-Leerne. Constant de Kerchove volgt hem op en zal burgemeester blijven tot october 1854. Ons land werd bestuurd door het unionistisch ministerie J.B. Nothomb (1841-1845). Op verzoek van Leopold I diende Nothomb een wetsontwerp in tot herziening van de gemeentekieswet. De katholieken zagen met lede ogen, dat een aantal grote steden bestuurd werden door een liberale meerderheid. Daarom diende de Theux een reeks amendementen in, waardoor hij hoopte, dat de liberale meerderheid in een aantal steden zou afgezwakt of verbroken worden. In de gemeenteraadszitting van 23 februari 1842 stelt Metdepenningen voor bij de Kamers een protest tegen het wetsontwerp van 24.1.1842 tot wijziging van de gemeentewet in te dienen. Het voorstel behelst onder meer, dat de Koning een burgemeester buiten de gemeenteraad mag benoemen. Op 16 maart wordt een "adresse aux chambres contre les modifications de la loi communale" goedgekeurd. In de nota wordt er op gewezen, dat het Voorlopig Bewind had verklaard, dat de kiezers rechtstreeks de burgemeester en de schepenen zouden kiezen; de gemeentewet van 1836 had dit principe reeds afgezwakt en het voorstel wil thans de gemeentelijke autonomie vernietigen. De herziening van de gemeentewet werd door het parlement goedgekeurd op 30 juni 1842. (zie Th. Luykx blz. 92). De nieuwe wet voorziet ook, dat in de steden met een bevolking boven de 12.000 inwoners het kiezerskorps ingedeeld wordt in kieswijken. In de gemeenteraad van 20 augustus werd de toepassing van dit artikel op de stad Gent geregeld. De moeilijkheid lag in het feit, dat het aantal te begeven zetels per wijk moest in verhouding zijn met de bevolking van de wijk; het aantal kiezers was echter niet homogeen verspreid over de stad met als gevolg dat het aantal zetels niet in verhouding was met het aantal kiezers per wijk. Dit probleem kon slechts opgelost worden door het aantal kieswijken te beperken. Men kwam tot de volgende oplossing.

Kieswijk	Aantal Inwoners	Aantal Kiezers	Aantal Zetels	Verhouding
1	31.679	636	10	1 zetel op 63 kiezers
2	24.369	356	8	1 zetel op 44 kiezers
3	21.523	395	7	1 zetel op 56 kiezers
4	19.766	305	6	1 zetel op 50 kiezers
Totaal	97.337	1.692	31	1 zetel op 58 kiezers

Het rapport vermeldt enkele straten met het aantal inwoners en het aantal kiezers.

Sint-Lievenspoortstraat 2440 inw., 9 kiezers

Lange en Korte Krevelstraat 912 inw., 0 kiezers

Lange Munt 487 inw., 18 kiezers

De kieswijken stemden niet overeen met de indeling in politiewijken.

Vermoedelijk was de Sint-Lievensstraat de meest bevolkte straat van Gent; de straat telde tientallen beluiken, die meestal thans verdwenen zijn. (In 1974 werd nog een beluik gesloten en in september werd het afgebroken voor de uitbreiding van een warenhuis).

De gemeenteverkiezingen werden gehouden op 26 oktober en gingen gepaard met een felle politieke strijd, die gevoerd werd door Le Messenger de Gand en L'Organe des Flandres. De opstellers hebben een scherpe pen en kernachtige woordenschat. "La commune doit servir de résistance à l'état, de sauve-garde aux honnêtes gens et aux vrais libéraux et de garantie contre une banqueroute à venir. Les électeurs comprendront donc qu'il est nécessaire de constituer comme avant la réélection notre régence de manière à abriter la ville contre le retour de caprices terroristes et à rester une seconde tribune parlementaire qui vienne renforcer la petite fraction libérale et bourgeoise de nos chambres" (Messenger 7.10). Verder spreekt de Messenger van "d'incurables idiots" (22.10) en van "le journal de la camarilla" (23.10). De Messenger beweert nog "Les agents de police ont colporté hier soir de porte en porte la liste de L'Organe au nom du commissaire de police de la 1° section, qui prétend n'avoir donné à cet effet aucun ordre. On a recommandé d'un autre côté en pleine chaire les candidats de l'évêché" (25.10). Er zijn 18 zetels te begeven : 16 wegens einde termijn en twee vervangingen. De twee kranten stellen beide een lijst aan hun lezers voor. Het zonderlinge is, dat de beide lijsten vier personen gemeenschappelijk hebben en die dus door de beide kranten worden aanbevolen. Beide kranten beschuldigen elkander vier kandidaten van de tegenpartij te hebben genomen; deze vier kandidaten worden verkozen en behoren wel tot de orangistische-liberale groep. L'Organe des Flandres verdedigt zijn kandidaten "Le haut commerce, l'industrie cotonnière, linière et sucrière, ces quatre branches dont la prospérité est intimement liée au bien-être de la cité, y ont leurs représentants". "Il est plus que temps d'ailleurs d'éliminer du conseil les nullités" (22.10). De uitslag van de verkiezing : zijn gekozen de vier ge-

meenschappelijke kandidaten, elf van de lijst van Le Messenger en drie van de lijst van L'Organe. Beide kranten luiden de zegeklok. "Sept de nos candidats ont été élus" (L'Organe 26.10). Ten slotte weet L'Organe des Flandres nog te vertellen : "Les trois candidats républicains de cette union monstrueuse et qui avaient aussi les sympathies du Journal de Flandres (blad, dat geen kandidaten had voorgebracht) ont échoué; c'étaient Ottevaere, De Coster et Delsande." De scherpe strijd had slechts een gering aantal inwoners beroerd : van de 1600 kiezers nam een vierde geen deel aan de verkiezing, er waren slechts 1200 kiezers of 1,2 0/0 van de bevolking.

16 Januari : In de metaalfabriek "Phoenix" werkten verleden zomer ongeveer 700 werklieden; thans werken er nog 200 tot 300 en dit gedurende vier dagen per week. De oorzaak is, dat de fabriek geen uitvoermogelijkheden heeft naar Frankrijk en Engeland.

27 Januari : In de gemeenteraad wordt vastgesteld, dat de verhuring van de plaatsen voor de halfvastenfoor, die gehouden wordt in het stadhuis en de omliggende straten, slechts 277 F per jaar heeft opgebracht. Deze inkomsten zijn niet in overeenstemming met al de bezwaren tegen de halfvastenfoor in het stadhuis. Daarom besluit de gemeenteraad, dat de halfvastenfoor zal overgebracht worden naar het Sint-Pietersplein. De plaatsen worden verhuurd aan dertig centimes per m². Uit de tekst blijkt ook, dat kermistenten werden opgesteld op de Kouter, ook deze kermistenten moeten naar het Sint-Pietersplein.

4 Februari : Sedert enige dagen is hier een vergadering werklieden ingericht in mededinging met de korporatie der zogenaamde stukwerkers, die schepen lossen. Men begrijpt licht, dat de scheepskapiteins de voorkeur geven aan de nieuwe vergadering, omdat hun prijzen beneden die van de stukwerkers zijn. Van daar worstelingen, welke reeds twee dagen geduurd hebben en die gisteren op de Predikherenlei hernieuwd werden. De politie heeft er een piquet pompiers moeten naar toezenden om de orde te herstellen.

18 Februari : De werken voor het bisschoppelijk paleis op het Sint-Baafsplein zijn eergisteren voor de som van 115.000 F aan bouwmeester Migom toegewezen.

26 Februari : Karel Onderet publiceert "De Gallomanie" of "De verfranste Belg" een oorspronkelijke vaudeville. Prijs 60 centimes. Op 14 maart zal men in de zaal Rhetorica het stuk "Everaerd en Suzanne" of "Het Boetende Landmeisje" van Van Peene opvoeren. In de schouwburg wordt "Lucrece Borgia" opera in vier bedrijven opgevoerd.

Maart : Door de aankondigingen voor openbare verkopen kennen we de jaarlijkse huishuur van een aantal woningen.
Vrijdagmarkt 4 "De Roos" 1.179,14 F

Gewad 10 (boekverkoper)	391,84 F
Goudstraat 3 (koetspoort, magazijnen, stalling)	1322,75 F
Drapstraat 7	544,22 F
Tinnepotstraat 9	195,22 F
Coupure 27 (oude herberg Frascati)	420,50 F
Coupure 40 bis (groot 50 m ²)	195,84 F
Barrestraat 3 (herberg Den Anker)	261,22 F
Hoek Hooiaard-Graslei (genaamd De Flessche)	623,06 F
Coupure 27 (herberg De Groene Jager)	435,37 F
Kerkstraat 3 (bij St.-Baafs : koetspoort, stallingen, magazijnen, drie verdiepingen, bewoond door koopman in lijnwaad)	1269,24 F
Kerkstraat 3 bis (bewoond door Dr. Heyman)	750 F

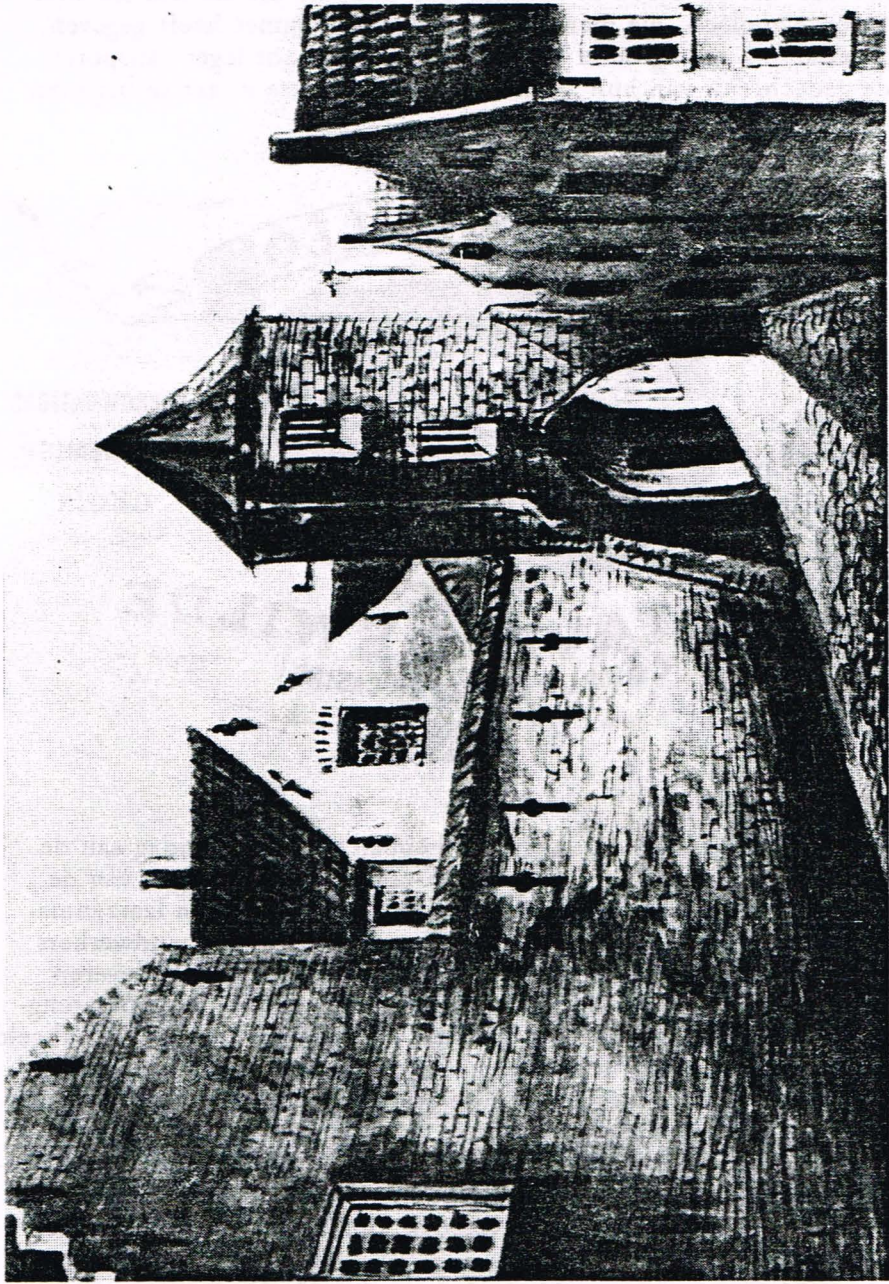
We hebben de indruk, dat in de periode, die we behandelen, de huishuur betrekkelijk hoog lag.

11 Maart : In de Comediestraat richt Bertolotte vertoningen in met gedresseerde Engelse vlooiën. Prijs : één frank.

16 April : Na de omwenteling van 1830 waren de Jezuïeten in België teruggekeerd. In 1833 hadden ze de oude gebouwen van de voormalige abdij van Oost-Eeklo op de hoek van de Bestormstraat en de Houtlei gekocht. In 1842 begonnen ze verbouwingen. De gemeenteraad maakte er van gebruik de weg te verbreden. Mits een vergoeding van 6000 F stonden de Jezuïeten aan de stad een reep grond af, waardoor de weg een breedte kreeg van negen meter; tevens werd de Bestormpoort afgebroken (1). De Bestormpoort was een van de drie poorten op de Houtlei : in het zuiden lag de Zandpoort of de Zottepoort met de Zottebrug aan het begin van de Papegaaistraat, in het midden lag de Bestormpoort met de Bestormbrug en in het noorden lag de Torrepoort met de Torrebrug aan het begin van de Hoogstraat. Met de demping van de Houtlei in 1900 werd de wijk aanzienlijk veranderd. In de Gazette van Gent van 1844 lezen we op 14 januari "Gisteren werd op de Houtlei op de plaats waar vroeger een zware lompe afzichtelijke poort stond en voor 2 of 3 jaar geleden werd afgebroken, de Jezuïetenkerk ingewijd." Het plan van de kerk werd getekend door de Jezuïet Herman Megank (geboren te Nevele en overleden te Brussel op 24.8.1853 in de leeftijd van 60 jaar).

16 April : De gemeenteraad richt een brief aan de koning, waarin gewezen wordt op de zeer schadelijke gevolgen van de talrijke overstromingen in de stad en vraagt een commissie op te richten, belast met het regelen van de waterstand voor gans het stroomgebied van Schelde, Leie en afvoerkanalen en gevestigd te Gent.

1 Juni : Naar we vernemen is de inhuldiging van de schone estaminet of guinguette, welke de hovenier- bloemkweker Francies Spae naast zijn woning op de wandeling van de Coupure en de Rosemarijnbrug alhier

Bestormpoort of Posternepoort. (S.A.G., atlas Goetgebuer)

in de vorm van een rotonde heeft laten bouwen, op aanstaande zaterdagavond bepaald en zullen dertig muzikanten de toeloop van de wandelaars naar het paviljoen of rotonde der Coupure aanlokken. De titel van Salon Napoléon, die men aan de nieuwe estaminet heeft gegeven, zal ongetwijfeld menig oude knorrepot van het groot leger aansporen om de gedachtenis van hun afgod met goede Gentse uitzet te begieten (2).

10 Juni : De bedienden der accijnzen hebben verleden zondag aan de Keizerpoort en aan het spoorwegstation zestien overtredingen van de wet op het patentrecht vastgesteld ten laste van schoen- en laarzenmakers der buitengemeenten, die tot groot nadeel van onze handwerkers alle slag van schoeisel in de stad brengen, die ze hun klanten leveren aan prijzen, waarvoor het de medeburgers onmogelijk is de voortbrengselen van hun nijverheid te kunnen laten. Opdat men zich een denkbeeld zou kunnen vormen van de mededinging der buitenschoenmakers, zal het ons vergenoegen te zeggen, dat de zestien overtreders van bij de 300 paar schoenen, laarzen en halve laarzen voorzien waren. In 1842 verzochten de Gentse schoenmakers een octrooi te heffen op nieuwe schoenen, die de stad werden ingevoerd. Na onderzoek kon de gemeenteraad geen gunstig gevolg geven aan dit verzoek, omdat dergelijke maatregel onwettig zou geweest zijn. Een Gentenaar kon dus een paar schoenen buiten stad kopen en er ongehinderd de stad mede binnen komen; schoenmakers van buiten stad mochten echter geen schoenen invoeren en verkopen, omdat ze geen patentrecht betaalden.

10 Juni : Ons gerechtshof van assisen heeft eergisteren de genaamde F. van W., bijgenaamd "den ijzeren" oud 41 jaar, overtuigd van bij herhaling gepoogd te hebben een verkrachting te bewerken, tot levensdurige dwangarbeid, de tentoonstelling en het brandmerk met de letters T.P. verwezen. Ook een zekere L. de P., oud 23 jaar, wonende te Zomergem werd voor brandstichting tot levensdurige dwangarbeid, de tentoonstelling en het brandmerk met de letters T.P. verwezen. Kan een van de lezers ons uitleggen, wat de letters T.P. betekenen en wanneer dit gebruik werd afgeschaft ?

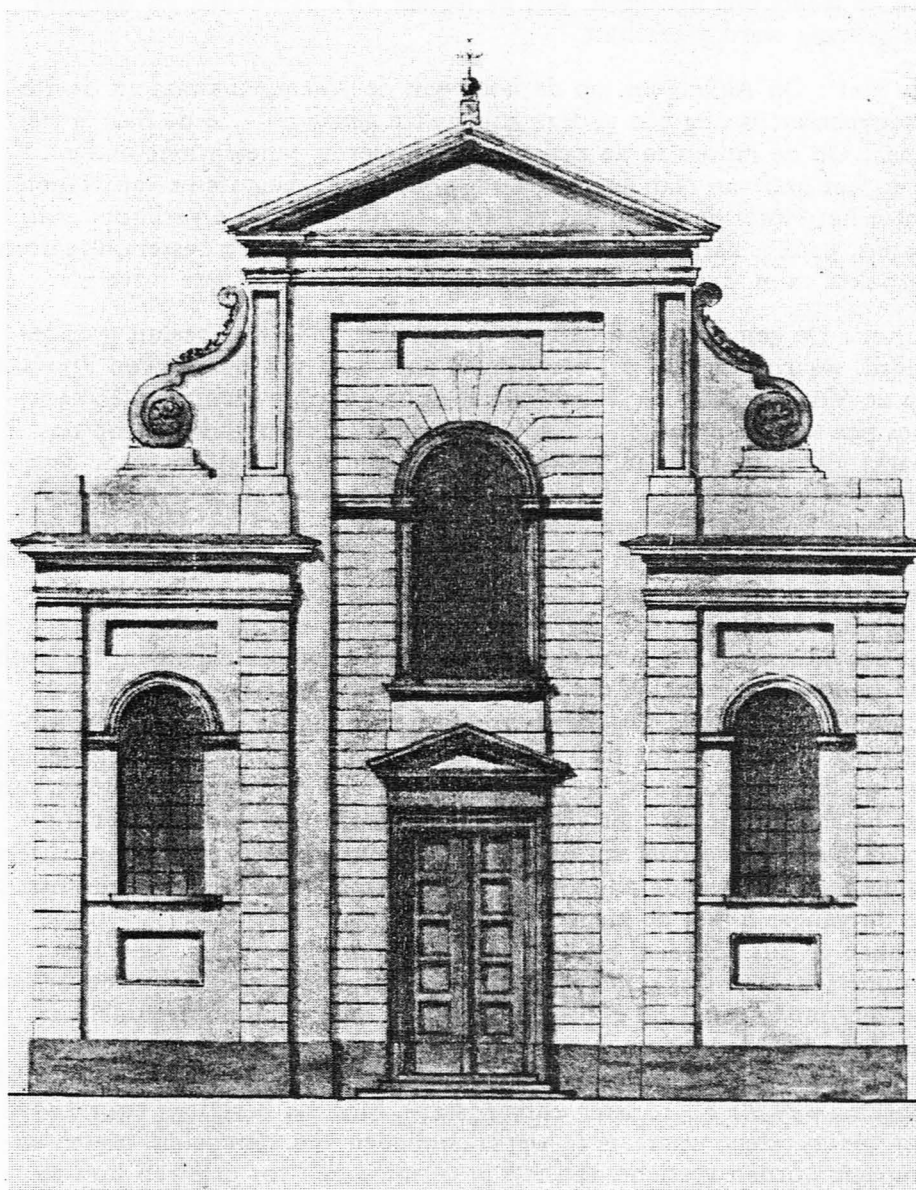
26 Juni : Op Akkergem, op de hoek van de Akkergemstraat en de Renodeynstraat is nog een andere guinguette genaamd "Ile de Sainte Hélène". Op de muren in de zaal zijn geschilderde panelen met onder meer het graf van Napoléon te Longwood en de begrafenis van Napoléon in het Hôtel des Invalides te Parijs. In de guinguette verkoopt men wafels, paling, karpels, snoeken, ingelegde vis, ook nog oesters, kreeften, gerookte zalm, anchovis en allerlei dranken aan gematigde prijzen.

2 Juli : De gemeenteraad had op 21 oktober 1841 een besluit goedgekeurd, waarbij de taks op het zegelen en meten van de stukken lijnwaad op de Vrijdagmarkt vervangen wordt door een enig recht van 25 centimes per stuk lijnwaad en dit zowel voor de stukken verkocht op de markt als op de stukken, die opgestapeld zijn in de kelders in de omgeving van de markt door de "kutsers". Over dit besluit is er een betwisting met de provincie, waaruit blijkt, dat dergelijke taks reeds bestond voor 1685 en dat ook in andere steden zo een taks wordt geheven. Tot heden werd het innen van deze taks verpacht; zo lezen we in het verslag van 22 messidor jaar XIII (11.7.1805), dat het innen van de rechten op het lijnwaad werd verpacht voor 1654 F voor zes maanden. De pachter dient een verzoek in om vermindering daar hij onwetend was van sommige toestanden. De stad bevreesd het proces te verliezen, vermindert het pachtrecht tot 827,21 F. Het is onmogelijk hier het reglement van de lijnwaadmarkt te bespreken. Op 2 juli 1842 wordt de dienst van het octrooi nu belast met het innen van de marktrechten op het lijnwaad. Daartoe worden een ontvanger, een inspecteur en drie toezichters aangesteld. Als wedde ontvangen ze een percent op de bruto-inkomsten : de ontvanger 3 0/0, de inspecteur 2 0/0 en de toezichters 1,5 0/0. Ze hebben er dus voordeel bij hun werk nauwkeurig te doen. De "timbreurs", meters, trekkers en vouwers, die in dienst waren, blijven behouden en ontvangen 1,50 F per werkdag. De dienst is ondergebracht in het Lakenmetershuis op de Vrijdagmarkt.

In 1843 bedragen de netto-inkomsten van het zegelrecht op de lijnwaadmarkt 5.494,90 F. (register ontvangsten). Men zal besluiten voor 1844 het aantal tafels, waaraan de werkzaamheden van stempelen, meten en vouwen worden verricht, van vijf te verminderen tot drie van juni tot oktober en tot vier de overige maanden. Hieruit zal een besparing volgen van 733 F. In 1845 brengt het zegelrecht op de lijnwaadmarkt nog

5.890,27 F op, een lichte vermindering als men de besparing in aanmerking neemt; in 1848 zijn we in volle crisis en het zegelrecht brengt slechts 2.682,75 F meer op : de activiteit op de markt is dus met meer dan de helft verminderd.

3 Juli : Openbare Verkoop van de ouds vermaarde afspanning genaamd Sint-Jorishof.

Gewezen Jezüitenkerk in de Posternestraat (S.A.G., atlas Goetgebuer)

Koop 1 : de ouds vermaarde afspanning Sint-Jorishof, Hoogpoort 44, hebbende een grote estaminet en eetzaal, verder beneden- en bovenkamers, kelders, grote koer, remissen, paardestallen en andere gerieflijkheden.

Koop 2 : een hof gelegen achter de afspanning groot 2, 77 aren. Beide kopen zijn verhuurd tegen 1500 F per jaar boven de lasten.

Koop 3 : een schone grote bovenzaal van ouds gekend onder de naam "Zaal van het Sint-Jorishof" en nu "Foire de Leipzig". In huur tegen 650 F per jaar.

5 Juli : Het raadslid Van Toers verzoekt de gemeenteraad een brief te richten aan de koning, de regering en de kamers om maatregelen te treffen tegen de ernstige gevolgen van het besluit van Frankrijk van 26 juni 1842 in verband met de invoerrechten op het lijnwaad. Manilius merkt op, dat reeds veel werklieden werkloos zijn en dat volgens de gegevens van de politie een 600 werklieden een paspoort voor het buitenland hebben bekomen en hun vrouw en kinderen ten laste laten van het liefdadigheidsbureau. In 1842 zijn we in de periode van het protectionisme. Prof. Th. Luykx schrijft hierover : "Wat de handelsverdragen betreft hadden in 1841-1842 onderhandelingen plaats met Frankrijk. Deze bleven echter voorlopig zonder succes, omdat Frankrijk verregaande eisen stelde, o.m. de installatie van Franse tolbeambten te Antwerpen". (blz. 90)

6 Juli : De luchtbal, die eergisteren werd opgelaten in het park van Sint-Joris, had de gedaante van een Chinees.

12 Juli : De bakkers vragen enkel brood te laten verkopen op het Veerleplein en dit volgens de reglementen van 29.10.1800 en 11.7.1805. In 1842 bestaat dus te Gent nog een broodmarkt en moet er nog op andere openbare plaatsen brood worden verkocht.

13 Juli : De politie dezer stad heeft eindelijk krachtdadige maatregelen tegen de opkopers van levensmiddelen genomen. Een verkoopster van aardappelen, die gisteren op het Veerleplein aardappelen, door een boer ter markt gebracht en aan 25 centimes de steen (want er wordt bij ons nog altijd met de oude gewichten verkocht) te koop had gesteld, aan 30 centimes wilde opkopen, werd door verscheidene arme lieden mishandeld en daarna door de politie aangehouden en in de Mammelokker in hechtenis gezet. Een andere boer, die de prijs van zijn aardappelen wilde opslaan, is door de politie gedwongen geworden ze aan de eerst vastgestelde prijs te verkopen.

27 Juli : Ter gelegenheid van Sint-Annakermis zullen er vijf bals gratis gegeven worden in de estaminet "de Keizerinne" in de Raapstraat. Het orkest zal voorzien zijn van goede muzikanten.

29 Augustus : Te Ledeberg werd een ezelloopwedstrijd ingericht. De

prijs voor het snellopen werd gewonnen door de ezel Katje, de prijs voor de schoonste ezel door de ezel Cies, de prijs voor de lelijkste en magerste ezel door de ezel "Nijpt het toe" en de prijs voor de kluchtigste ezel door de ezel Kobbe.

Hier enkele broodprijzen.

	9 juli	8 oktober
1 kg. tarwebrood gebuild	45 cent.	39 cent.
1 kg. tarwebrood ongebuild	32 cent.	28 cent.
1 kg. masteluin (half rogge-tarwe)	25 cent.	24 cent.
1 kg. rogge	18 cent.	20 cent.

25 September : In de grote toneelwedstrijd te Brugge hebben de Fonteinisten de eerste prijs voor het drama behaald; de maatschappij Broedermin en Taalyver won de tweede prijs voor het drama en de eerste prijs voor het blijspel. Bij besluit van het college van burgemeester en schepenen zullen al de maatschappijen met vlaggen en banieren aan het station de winnende maatschappijen opwachten en in stoet naar het stadhuis leiden. Het college zal de winnaars in de Troonzaal ontvangen.

21 November : Op 21 november overleed te Gent de kunstschilder Pieter Frans De Noter. Hij werd geboren te Walem bij Mechelen in 1779. Hij begon te schilderen in 1811 en werd leraar aan de Academie te Gent. De Noter verwierf bekendheid met zijn landschappen, stadsgezichten en kerkinterieurs. Het Oudheidkundig Museum te Gent bezit een zevental werken van deze kunstenaar. Ook het Atlas Goetgebuer bevat aquarellen van De Noter.

December : Uit het register der ontvangsten van de stad weten we, dat in 1842 in enkele straten voetpaden werden aangelegd, o.a. in de Koestraat, de Gouvernementstraat, de Brabantdam, de Korte Ridderstraat, de Kalandenberg, de Mageleinstraat, de Kruisstraat.

4 December : Als gevolg van een circulaire van de minister van oorlog is het voortaan aan al de officieren van het leger verboden andere herbergen te bezoeken, dan deze die aangewezen worden. Gelijkvormig aan dit bevel heeft men aan de officieren van de infanterie de Koornbloem op Ekkergerm en de Renaissance en La Belle Vue op Sint-Pieters als de enige plaatsen, in welke het hen toegelaten is te verkeren, aangewezen. Ze mogen ook het koffiehuis Les Arcades, dat op de Kouter gevestigd is, bezoeken.

Zo zijn we aan het einde van 1842.

M. STEELS

NOTEN

- (1) Zie ook : Fr. De Potter : Gent, deel 8, blz. 40.
- (2) De Wegwyzer van de Stad Gend vermeldt in 1839 niet minder dan 49 hoveniers, bloem- en boomkwekers te Gent, plus nog enkele in de randgemeenten. De familie Spae telde verschillende bloemisten, o.a. Fr. Spae in de Kortrijksestraat, Liv.

Spae in de Sint-Pietersnieuwstraat en Fr. Spae zoon op de Coupure. In 1911 liet Bernard Spae door zijn eigendom een straat aanleggen : de Bernard Spae-laan. Een andere bloemist van het geslacht Spae nl. Frans Spae liet in 1910 een straat aanleggen op zijn bloemisterij, de Frans Spaestraat (tussen Olifantstraat en Sint-Lievenslaan) en bracht zijn bedrijf over naar Melle.

NU HONDERD JAAR GELEDEN
KWAM
DE ALLEREERSTE TRAM
DOOR GENT, DIE OUDE STEDE,
- VENI, VIDI, VICI -
TE "PAARD" GEREDEN.

De geschiedenis van de Gentse paardentram begon vanzelfsprekend niet op de dag dat men het eerste stuk spoorstaaf tussen de straatstenen inwroeg. Evenmin met de eerste zweepslag op het paard dat die eerste tram had voort te trekken.

Zij begon integendeel met de uitvoerige en meestal enthousiaste relazen van bereisde Gentenaars die in andere steden van het land dat ultramodern vervoermiddel hadden leren kennen, een sympathiek ding dat tegelijkertijd spoorweg en stadsomnibus was.

Zij begon tevens met de menigvuldige pogingen die ondernemende lui in het werk stelden om onze stad met zo'n nuttig verkeersmiddel te begiften.

Ten slotte kon zij onmogelijk beginnen zonder de ontelbare besprekingen, interpellaties en bekvechterijen die binnen de muren van het Stadhuis niet van de baan waren. Noch zonder de even ontelbare polemieken en haarklieverijen die erbuiten maar aan geen einde willen komen.

Inderdaad waren drie steden Gent voorgegaan in het uit de grond stampen van wat men in die dagen een Amerikaanse Spoorweg of Tramway (chemin de fer américain) noemde : Brussel, Luik, Antwerpen.

Te Brussel dook de eerste concessie-aanvrager op in 1864. Het duurde niet lang of een zestal andere liefhebbers verklaarden zich bereid een paar straten met paardentrammen rijker te maken.

Onderhandelingen en ander over-en-weergeloop moeten veel tijd in beslag genomen hebben, want pas vijf jaar later, namelijk op 1 mei 1869, had de plechtige inhuldiging van het eerste baanvak plaats (1).

Reeds bij de aanvang had Antwerpen de gevoelige achterstand van vier jaar in te lopen aangezien de Sinjoren het tot 26 mei van het jaar 1873 moesten stellen zonder Amerikaanse Tramway (2).

Luik, dat eveneens van de partij wilde zijn, had inmiddels ook (1871) zijn Chemin de Fer américain liégeois gekregen.

Wachtte menig Gentenaar niet zonder een gevoel van discriminatie, dus met zoveel te meer ongeduld op het bollen van de eerste tram, geen en-